

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และผลการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง ที่มีผลต่อความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนบ้านลิซอห้วยसान ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำแม่ด้วน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) โดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

3.2 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้สำหรับการศึกษานี้ แบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน จากหมู่บ้านที่ทำการศึกษา และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จาก Key Persons ซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้าน และผู้นำอาวุโส เพื่อต้องการทราบถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom)
- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมเอกสารตำรา รายงานการวิจัย แผนงานต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ความคิดเห็น โดยเฉพาะแผนงานและผลการดำเนินงานของโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง เพื่อใช้เป็นกรอบและประเด็นสำหรับการศึกษา และเก็บข้อมูลในการศึกษานี้

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายที่เป็นกรอบในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Frame) คือหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในบ้านลิซอห้วยसान หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 98 ครัวเรือน ซึ่งจากการหากรอบประชากรตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Selection of Sample Size ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% จะได้ประชากรตัวอย่าง จำนวน 83 ตัวอย่าง และเพื่อให้การเลือกประชากรตัวอย่างที่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ แบบ Simple Random Sampling ด้วยวิธีการจับสลาก รายชื่อเลขที่บ้าน จำนวน 83 ครัวเรือน จากจำนวนทั้งสิ้น 98 ครัวเรือน

3.4 เครื่องมือและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวทางและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close - Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open - Ended Question) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ คือ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นกรรมการหมู่บ้าน อาชีพ การได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสาร/ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมและดูงานจากโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง และการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ประสานโครงการฯ

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจของหัวหน้าครัวเรือนที่เกี่ยวกับโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือน ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตามโครงการวนศาสตร์บนพื้นที่สูง

ตอนที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของหัวหน้าครัวเรือน ต่อการดำเนินงานของโครงการฯ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่าไม้)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้เป็นกรอบในการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้นำหรือผู้อาวุโสของหมู่บ้าน เพื่อต้องการทราบภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำหรือผู้อาวุโสของหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตามโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูงของผู้นำหรือผู้อาวุโสของหมู่บ้าน

3.4.2 การทดสอบเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวทางในการตรวจเอกสารได้นำไปเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณา เพื่อทดสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปทดสอบ (Pre-Test) กับหัวหน้าครัวเรือนบ้านลิซอแม่มอญ หมู่ที่ 2 ตำบล

ห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 ตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สถิติวิเคราะห์ของ Kuder Richardson สูตร KR.21 (ในบุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ, 2531) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left(\frac{x(K-x)}{K S^2x} \right)$$

เมื่อ K = จำนวนข้อของแบบทดสอบชุดนั้น

x = ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวม

S^2x = ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ 0.8031 ซึ่งถือได้ว่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC⁺ (Statistical Package For Social Science/Personal Computer) โดยใช้สถิติดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับขั้น การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจายของข้อมูลในลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

2. น้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย (Weight Mean Score) ใช้วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้สูตรในการคำนวณคือ

$$WMS = \frac{4f_1 + 3f_2 + 2f_3 + 1f_4}{TNP}$$

โดยกำหนดให้

f_4 = ความถี่ของคำตอบที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

f_3 = ความถี่ของคำตอบที่เห็นด้วย

f_2 = ความถี่ของคำตอบที่ไม่เห็นด้วย

f_1 = ความถี่ของคำตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

WMS = น้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย

TNP = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

การวัดค่าความคิดเห็นนี้ ได้ประยุกต์มาจากแนวทางการจัดเจตคติของ Likert อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2533) และได้กำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย เพื่อใช้ในการแปลข้อมูลไว้ดังนี้

ระดับ 3.26 - 4.00	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับ 2.51 - 3.25	หมายถึง	เห็นด้วย
ระดับ 1.76 - 2.50	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับ 1.00 - 1.75	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

โดยจำแนกเป็นคะแนนระดับความคิดเห็นได้ดังนี้ คะแนนรวมต่ำสุด 20 คะแนน และคะแนนรวมสูงสุด 80 คะแนน

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
คะแนน 61 - 80	เห็นด้วยมาก
คะแนน 41 - 60	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนน 20 - 40	เห็นด้วยน้อย

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นกรรมการหมู่บ้าน อาชีพ การได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ประสิทธิภาพในการเข้ารับบริการฝึกอบรมดูงานจากโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการฯ กับตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนต่อการจัดการทรัพยากรตามโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม วิเคราะห์ด้วย t-test ส่วนตัวแปรที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ค่าสถิติที่ใช้ คือการวิเคราะห์การแปรผันแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และหากพบว่ามีค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จะทำการเปรียบเทียบเชฟเฟ่ (Schffte's test) เพื่อทดสอบว่ากลุ่มย่อยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน

4. เสนอปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของหัวหน้าครัวเรือน ผู้นำหรือผู้อาวุโสของหมู่บ้าน